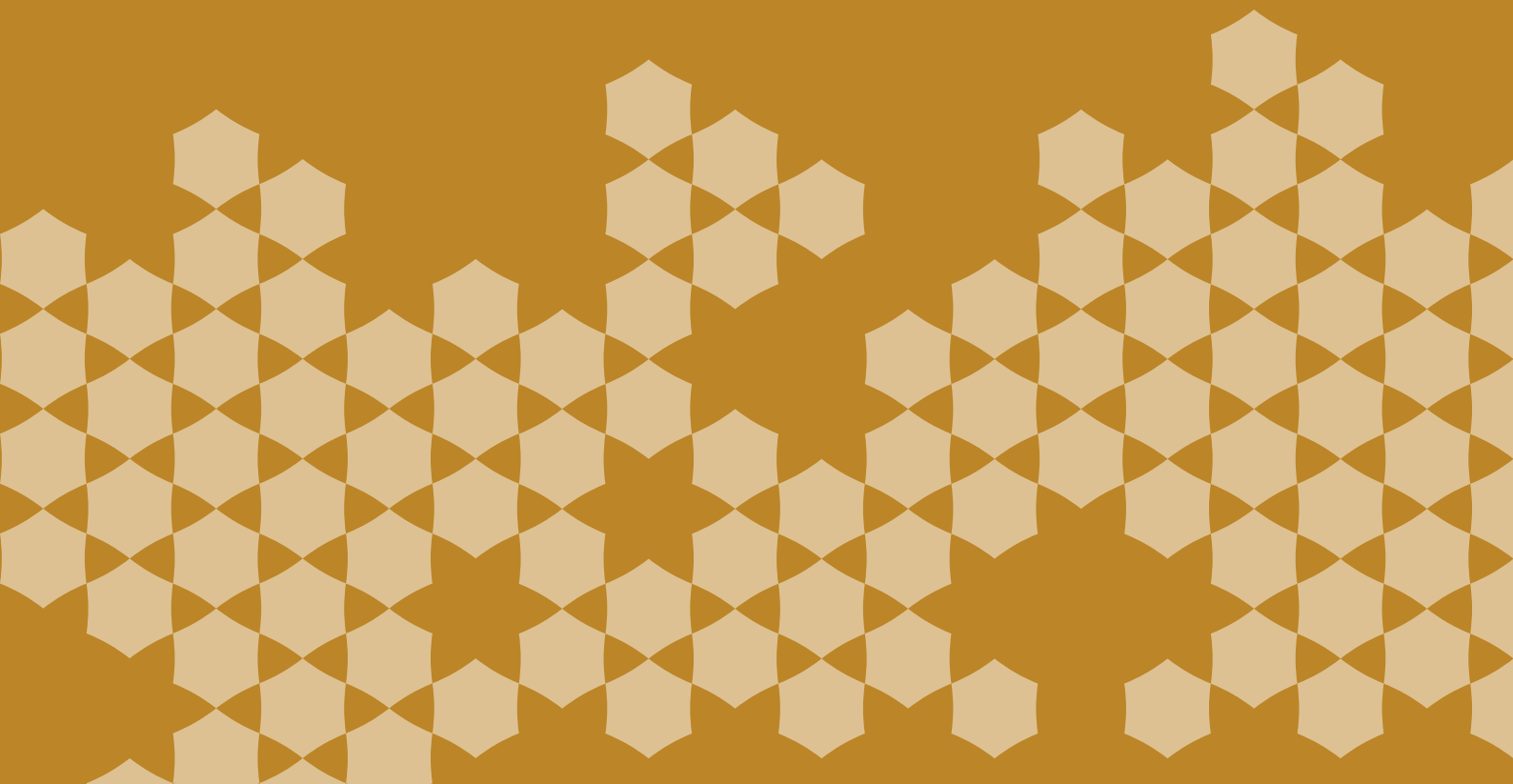

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT14
DESIGN AV JOHANNA SAMUELSSON

HÖGSKOLANS PERSONAL

Sedan 2007 har antalet forskande och undervisande anställda ökat med 27 procent. Högskolans administrativa personal har ökat i samma omfattning. Den tekniska personalen har däremot legat på en relativt oförändrad nivå, medan bibliotekspersonalen och arvodisterna har minskat.

Personalen totalt

Högskolesektorn är den enskilt största statliga sektorn sett till antalet anställda, 28 procent av alla statligt anställda arbetar vid universitet och högskolor. Omräknat till helårspersoner uppgår andelen till 25 procent. Dessutom finns många anställda vid enskilda utbildningsanordnare. År 2017 var 75 480 individer, eller 60 600 helårspersoner anställda vid samtliga universitet och högskolor. Exkluderar man antalet forskarstuderande med doktorandanställning var antalet 50 830 helårspersoner.

Det här kapitlet inleds med en redogörelse för forskande och undervisande personal. Sedan följer ett avsnitt om de anställda som har andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning.

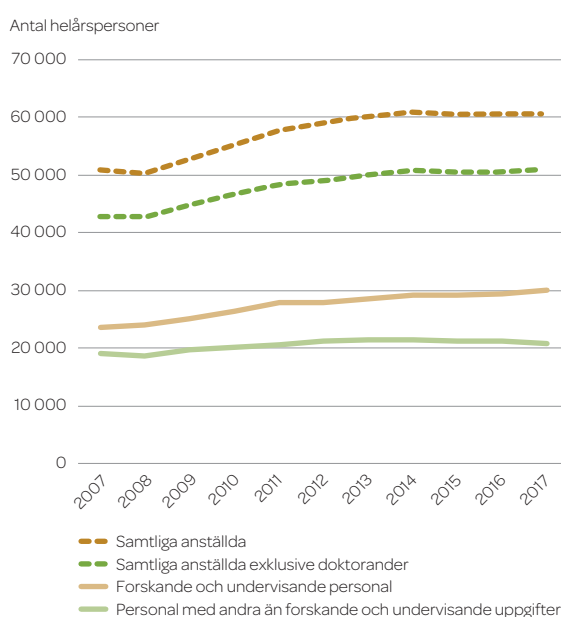
Under 2017 ökade antalet anställda vid universitet och högskolor med 290 helårspersoner. Antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter ökade med 630 helårspersoner, medan antalet anställda med andra arbetsuppgifter minskade med cirka 340 helårspersoner. Hela ökningen utgörs därmed av forskande och undervisande personal.

Jämfört med 2007 har högskolans personal ökat med 8 200 helårspersoner, eller cirka 20 procent. Ökningen var som störst fram till 2014 och sedan dess har antalet helårspersoner legat på en relativt oförändrad nivå. Det är framför allt den forskande och undervisande personalen som ökat – sedan 2007 har antalet ökat med

27 procent, eller 6 450 helårspersoner. Denna ökning kan förklaras av att lärosätenas forskningsintäkter har ökat sedan 2007, läs mer om detta i kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*. Antalet anställda med andra uppgifter har under samma period ökat med 9 procent eller 1 750 helårspersoner.

Uppgifter om fördelningen av högskolans personal i olika anställningskategorier och på olika lärosäten återfinns i tabell 6 i slutet av rapporten.

Figur 69. Antalet anställda vid universitet och högskolor 2007–2017, helårspersoner.

FAKTA OM PERSONALSTATISTIKEN

Statistiken om personalen vid universitet och högskolor baseras på Statistiska centralbyråns (SCB:s) bearbetning av konjunkturlönestatistiken för de statliga myndigheterna och utgår från individuppgifter för oktober månad. Dessutom är all personal med forskande och undervisande uppgifter fördelad på forskningsämnesområde och forskningsämnesgrupp. Genom en särskild insamlingsrutin omfattar statistiken även individbaserade uppgifter om personalen vid enskilda utbildningsanordnare.

När vi beskriver högskolans personal använder vi i huvudsak måttet "helårspersoner", som är en måttenhet för att beskriva personalvolym. Antalet helårspersoner räknas fram utifrån omfattningen av personers anställning med hänsyn tagen till tjänstledigheter. Måttet helårspersoner är särskilt lämpligt vid olika former av jämförelser,

eftersom förhållandet mellan antalet individer och antalet helårspersoner varierar beroende på vilken anställningskategori som studeras. Till exempel är deltidsanställningar vanligare inom vissa personalgrupper än inom andra.

Anställda med forskande och undervisande arbetsuppgifter delas in i följande sex forskningsämnesområden (i denna rapport kortfattat benämnda som "ämnesområden"): naturvetenskap, teknik, medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst.

Uppgifter om högskolans personal redovisas även i de statistiska meddelanden som SCB producerar på UKÄ:s uppdrag: *Personal vid universitet och högskolor 2017*, Statistiska meddelanden, UF 23 SM 1801, UKÄ och SCB som publiceras den 13 juni 2018.

Den forskande och undervisande personalen

Forskning och undervisning i högskolan bedrivs huvudsakligen av personal i anställningskategorierna professorer, lektorer, meriteringsanställningar samt annan forskande och undervisande personal med eller utan doktorsexamen.

Även om doktoranderna utför en betydande del av både forskning och undervisning inom högskolan betraktas de i det här kapitlet som studerande och inte som en del av den forskande och undervisande personalen. För uppgifter om doktorander hänvisar vi i stället till kapitlen *Utbildning på forskarnivå* och *Högskolans forskning*.

Den forskande och undervisande personalen utgör cirka 60 procent av samtliga anställda (exklusive doktorander) vid universitet och högskolor. År 2017 var antalet forskande och undervisande anställda knappt 36 000. Omräknat till helårspersoner – ett mått där man tar hänsyn till omfattningen av personers anställning och tjänstledigheter – var antalet drygt 30 000. Mellan 2016 och 2017 ökade den forskande och undervisande personalen med 630 helårspersoner, eller närmare 800 individer.

Den största anställningskategorin bland den forskande och undervisande personalen 2017 var lektorer. Lektorerna utgjorde 30 procent av samtliga helårspersoner. De har ökat med 140 helårspersoner jämfört med 2016. Andelen professorer var 17 procent och adjunkterna utgjorde 16 procent. Jämfört med 2016 var antalet professorer oförändrat, medan adjunkterna minskade med drygt 80 helårspersoner.

Kategorin "annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen" utgjorde 14 procent, och personal med doktorsexamen 11 procent. Både anställda med och anställda utan doktorsexamen i denna kategori ökade med drygt 100 helårspersoner vardera, vilket motsvarar omkring 3 procent. Vidare utgjorde meriteringsanställda 12 procent av anställda med forskande och undervisande uppgifter, varav närmare 8 procentenheter var postdoktorer medan övriga meriteringsanställningar var knappt 4 procentenheter. Antalet anställda med meriteringsanställning ökade med 360 helårspersoner (11 procent) mellan 2016 och 2017. Inom kategorin meriteringsanställda ökade postdoktorerna med drygt 220 helårspersoner och antalet biträdande lektorer med drygt 130 helårspersoner, medan antalet forskar-

ANSTÄLLNINGSKATEGORIER FÖR FORSKANDE OCH UNDERVISANDE PERSONAL

Anställningskategorierna professorer, lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer samt adjunkter reglerades tidigare i högskolelagen (1992:1434) och i högskoleförordningen.

Högskolelagens reglering av läraranställningar förändrades till följd av den så kallade autonomireformen (prop. 2009/10:149). Sedan den 1 januari 2011 är lärarkategorierna professor och lektor fortfarande reglerade. Därutöver tillkom 2012 en tidsbegränsad "anställning för meritering" i högskoleförordningen (1993:100). Efter en ändring av högskoleförordningen 2017 har den tidsbegränsade anställningen för meritering tagits bort och en anställning som biträdande lektor tillkommit.

I statistiken bildar tjänstebenämningarna forskarassistent, biträdande lektor och postdoktor tillsammans anställningskategorin "meriteringsanställning". Postdoktorer har funnits i sin nuvarande form sedan hösten 2008, då Arbetsgivarverket och fackliga företrädare slöt avtal om en tidsbegränsad anställning som postdoktor. Enligt avtalet kan universitet och högskolor anställa en postdoktor i högst två år, med möjlighet till förlängning om det finns särskilda skäl. Anställningar som postdoktor fanns förvisso även innan dess och var då lokalt utformade på lärosätena.

Behörig att anställas som biträdande lektor är den som antingen har avlagt doktorsexamen eller har nått motsvarande vetenskaplig kompetens. En biträdande lektor får anställas tills vidare, dock längst under en tid på minst fyra och högst sex år vilket bestäms av högskolan före anställningen. Syftet med anställningen är att den anställda ska ha möjlighet att utveckla sin självständighet som forskare och meritera sig såväl vetenskapligt som pedagogiskt för att uppfylla kraven på behörighet för en anställning som lektor. Utöver biträdande lektorer finns även fyraåriga meriteringsanställningar med tjänstebenämningen forskarassistent på lärosätena.

Enligt en reglering i högskoleförordningen som infördes 2017 ska en biträdande lektor efter ansökan befordras till en tillsvidareanställning som lektor, förutsatt att han eller hon är behörig och vid en prövning bedöms som lämplig för en sådan anställning.

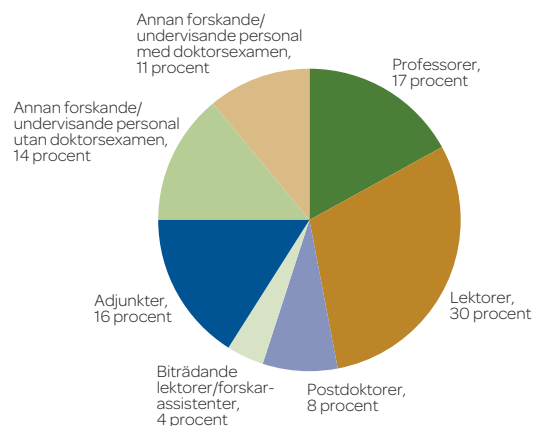
Utöver dessa anställningar finns ett stort antal andra anställda som också har forskande och/eller undervisande uppgifter, "annan forskande och undervisande personal". De som ingår i kategorin delas i sin tur in efter huruvida de har doktorsexamen eller inte. Exempelvis har forskare i regel en doktorsexamen, medan forskningsassistenter inte har det.

Tabell 31. Antalet helårspersoner respektive individer 2017 i olika anställningskategorier inom forskande och undervisande personal samt förändring sedan 2016.

	Antal helårspersoner			Antal individer		
	2017	Förändring sedan 2016	Procentuell förändring	2017	Förändring sedan 2016	Procentuell förändring
Professorer	5 118	-5	-0,1%	6 524	31	0,5%
Kvinnor	1 438	48	3,4%	1 763	59	3,5%
Män	3 681	-52	-1,4%	4 761	-28	-0,6%
Lektorer	8 954	139	1,6%	10 135	190	1,9%
Kvinnor	4 146	69	1,7%	4 727	83	1,8%
Män	4 809	69	1,5%	5 408	107	2,0%
Meriteringsanställningar	3 504	361	11,5%	3 672	359	10,8%
Postdoktorer (2-åriga)	2 338	225	10,6%	2 430	223	10,1%
Kvinnor	1 098	129	13,4%	1 151	127	12,4%
Män	1 241	96	8,4%	1 279	96	8,1%
Längre meriteringsanställningar	1 166	136	13,2%	1 242	136	12,3%
Kvinnor	490	74	17,9%	527	75	16,6%
Män	675	62	10,0%	715	61	9,3%
Adjunkter	4 818	-82	-1,7%	6 094	-92	-1,5%
Kvinnor	2 809	-37	-1,3%	3 629	-39	-1,1%
Män	2 008	-45	-2,2%	2 465	-53	-2,1%
Annan forskande och undervisande personal						
Med doktorsexamen	3 416	109	3,3%	4 033	104	2,6%
Kvinnor	1 527	63	4,3%	1 786	61	3,5%
Män	1 889	45	2,5%	2 247	43	2,0%
Utan doktorsexamen*	4 240	108	2,6%	5 517	183	3,4%
Kvinnor	2 005	64	3,3%	2 646	87	3,4%
Män	2 234	44	2,0%	2 871	96	3,5%
Samtliga	30 050	630	2,1%	35 975	775	2,2%
Kvinnor	13 513	412	3,1%	16 229	453	2,9%
Män	16 537	218	1,3%	19 746	322	1,7%

* Inklusive dem utan uppgift om utbildning.

Figur 70. Andel anställda (helårspersoner) i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2017, procent.

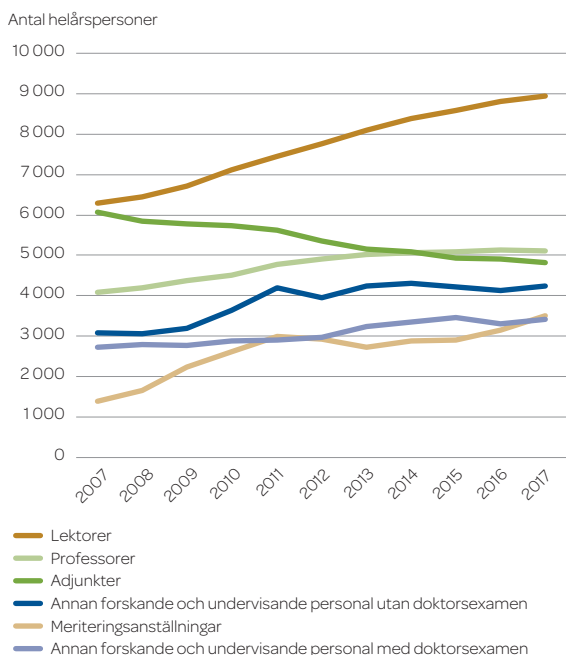

assistenter var oförändrat. Läs mer om meriteringsanställda längre fram i kapitlet.

En kontinuerlig ökning av antalet lektorer

I ett längre tidsperspektiv är det antalet lektorer och meriteringsanställningar som har ökat mest. Antalet lektorer har ökat kontinuerligt den senaste tioårsperioden – mellan 2007 och 2017 ökade antalet lektorer från 6 300 till 8 950, vilket motsvarar en ökning med 2 650 helårspersoner eller 42 procent. Det är främst kvinnorna som har ökat bland lektorerna, de har ökat från 2 410 till 4 150 helårspersoner.

Figur 71. Antal forskande och undervisande anställda vid universitet och högskolor 2007–2017 fördelat på anställningskategori, helårspersoner.

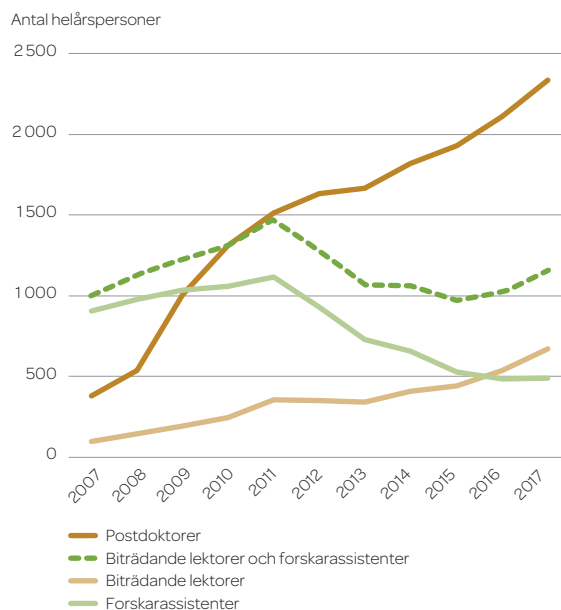

Även professorerna har ökat betydligt sedan 2007, men ökningen har avtagit sedan 2014. Under 2017 fanns det 5 120 professorer (helårspersoner) anställda vid universitet och högskolor, vilket är 1 040 fler än år 2007.

Det motsatta gäller för adjunkterna som i stället har minskat i antal de senaste åren. Adjunkter ägnar sig huvudsakligen åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå. Eftersom en relativt liten andel av adjunkterna, endast 16 procent, har utbildning på forskarnivå (doktorsexamen, licentiatexamen eller övrig utbildning på forskarnivå) innebär minskningen av adjunkter i kombination med ökningen av antalet lektorer och professorer att lärarna och forskarna har blivit allt mer akademiskt välmeriterade. År 2017 uppgick antalet adjunkter till drygt 4 800 helårspersoner, vilket var drygt 1 240 färre än 2007.

I anställningskategorin "annan forskande och undervisande personal" ingår främst anställda som huvudsakligen ägnar sig åt forskning. Lite mindre än hälften av dem (43 procent) har en doktorsexamen och 2017 var det drygt 3 400 i kategorin som hade en doktorsexamen, medan drygt 4 200 inte hade det. Jämfört med 2007 har antalet annan forskande

Figur 72. Meriteringsanställningar uppdelade på antal postdoktorer samt anställningar som forskarasistent respektive biträdande lektor 2007–2017, helårspersoner.

och undervisande personal ökat: varav personer med doktorsexamen ökat med drygt 680 helårspersoner och personer med lägre utbildning ökat med cirka 1 170 helårspersoner. De anställda i denna kategori har många olika tjänstebestämmningar. Den vanligaste tjänstebestämmningen bland personer som har en doktorsexamen är forskare – drygt 60 procent av alla anställda i denna kategori hade forskare som tjänstebestämmning år 2017. Bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen är forskare, forskningsingenjör och forskningsassistent de vanligaste tjänstebestämmningarna – drygt 40 procent hade någon av dessa tjänstebestämmningar 2017.

Meriteringsanställningarna har ökat från 1 380 till 3 500 helårspersoner, alltså med 2 120 helårspersoner sedan 2007. Det är de tvååriga anställningarna som postdoktor som står för i stort sett hela ökningen.

Regleringen av meriteringsanställningarna har förändrats det senaste decenniet (se faktaruta om anställningskategorier för forskande och undervisande personal), något som verkar ha påverkat utvecklingen av antalet över åren. Mellan 2011 och 2013, det vill säga åren efter autonomireformen, minskade det samman-

lagda antalet meriteringsanställda med 250 helårspersoner på grund av att antalet forskarassistenter blev färre. Från och med 2014 har antalet meriteringsanställda ökat med närmare 620 helårspersoner.

Antalet meriteringsanställningar var förhållandevis få 2007, men sedan dess har antalet postdoktorer ökat påtagligt, från 380 till 2 340 helårspersoner, det vill säga med närmare 1 960 helårspersoner. Antalet anställda med längre meriteringsanställningar har varierat under samma period, men jämfört med 2007 har antalet ökat med drygt 150 helårspersoner och var 1 160 helårspersoner år 2017. Sedan 2007 har antalet biträdande lektorer ökat från knappt 100 till 670 helårspersoner, medan forskarassistenterna minskat från 910 till 490 helårspersoner, det vill säga med 420 helårspersoner jämfört med 2007.

Det råder konkurrens om meriteringsanställningarna bland doktorsexaminerade som tänker sig en fortsatt karriär inom högskolan. Årligen examineras närmare 3 000 doktorander. Antalet nyanställda postdoktorer 2017 var 1 260, vilket motsvarar drygt 40 procent av en årskull doktorsexaminerade. Antalet längre meriteringsanställningar var knappt 200. Om man antar att karriärvägen är doktorsexamen – postdoktor – längre meriteringsanställning så kan man konstatera att konkurrensen hårdnar betydligt när det gäller längre meriteringsanställningar.

Andelen adjunkter fortsätter att minska

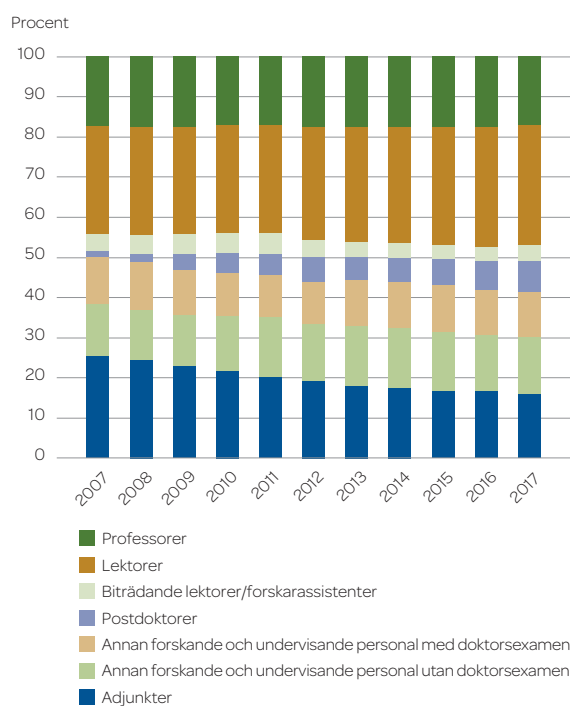
Lärosätenas personalsammansättning har förändrats över tid. Den största förändringen är att andelen adjunkter av den forskande och undervisande personalen har minskat med tio procentenheter på tio år – från 26 procent 2007 till 16 procent 2017. Under samma tidsperiod har andelen lektorer ökat med tre procentenheter – från 27 till 30 procent av den forskande och undervisande personalen.

Bland meriteringsanställningarna är det, som vi tidigare har nämnt, framför allt de tvååriga anställningarna som postdoktor som har ökat i antal – vars andel av forskande och undervisande personal steg från 2 till 8 procent

mellan 2007 och 2017. Däremot har andelen längre meriteringsanställningar, som forskarassistent och biträdande lektor, varit relativt konstant sedan 2007 och utgjorde 4 procent 2017. Totalt har andelen anställda med olika meriteringsanställningar av det totala antalet lärare och forskare ökat från 6 till 12 procent mellan 2007 och 2017.

Andelen professorer samt annan forskande och undervisande personal med respektive utan doktorsexamen var 2017 kvar på ungefär samma nivåer som 2007.

Figur 73. Andel anställda (helårspersoner) i olika anställningskategorier samt i meriteringsanställningarna postdoktorer och biträdande lektorer eller forskarassistenter bland den forskande och undervisande personalen under perioden 2007–2017, procent.

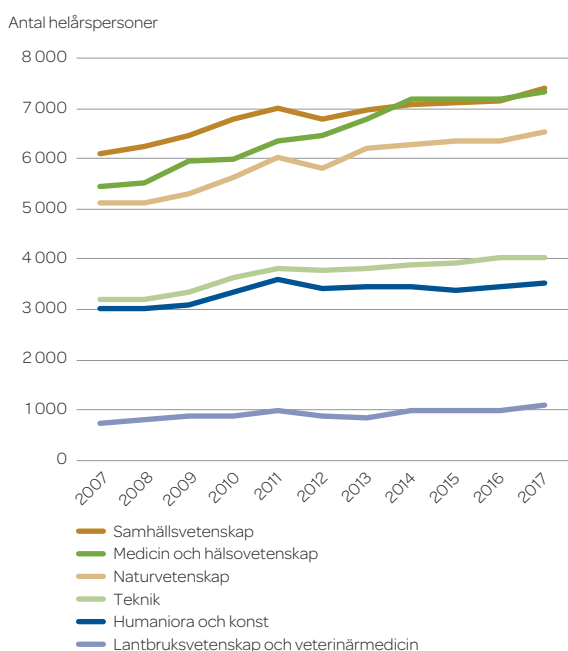
Personalsammansättningen skiljer sig mellan ämnesområden

Sett till antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter är ämnesområdena samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap störst med 7 380 respektive 7 350 helårspersoner. Därefter följer naturvetenskap med 6 540 helårspersoner. Drygt 70 procent av den forskande och undervisande personalen var verksamma inom något av dessa tre ämnes-

områden 2017. Inom samhällsvetenskap finns lärarutbildningar – och inom medicin och hälsovetenskap finns sjukvårdsutbildningar som är stora till både antal anställda och antal studenter.

I teknik var antalet helårspersoner 4 020 och i humaniora och konst 3 530. Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin är det minsta

Figur 74. Antalet anställda inom olika ämnesområden bland den forskande och undervisande personalen 2007-2017, helårspersoner.

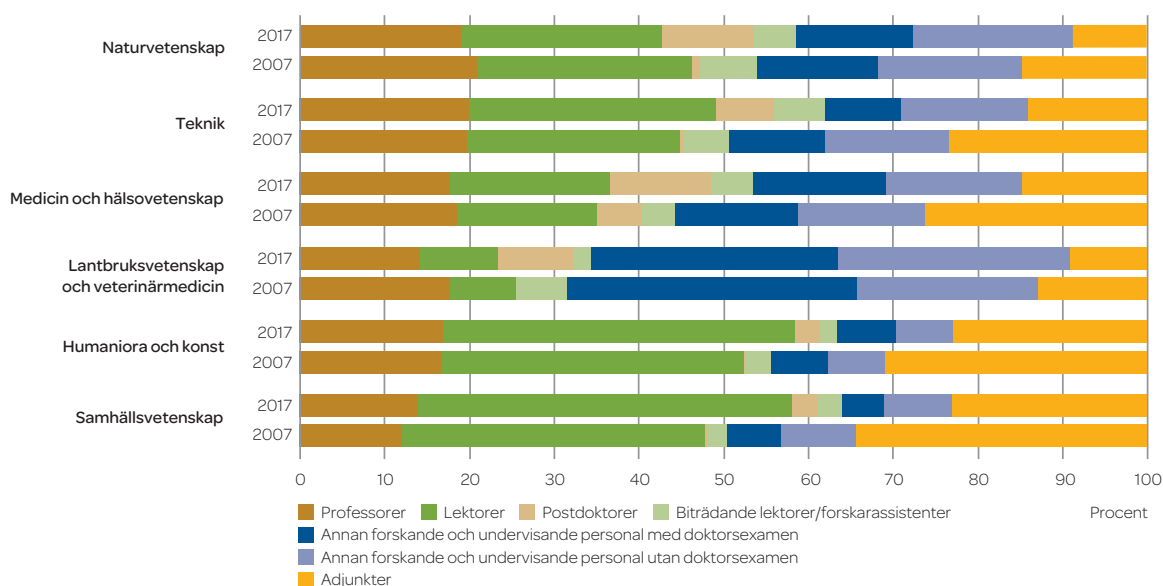
ämnesområdet med 1 100 helårspersoner 2017, vilket motsvarar 4 procent av den forskande och undervisande personalen. Andelen anställda inom de olika ämnesområdena har varit relativt stabil över tid.

Fördelningen av antalet anställda på olika anställningskategorier skiljer sig åt mellan ämnesområdena. Andelen lektorer och adjunkter av den forskande och undervisande personalen är relativt hög inom samhällsvetenskap respektive humaniora och konst jämfört med övriga fyra ämnesområden. Samtidigt är andelen anställda i kategorin "annan forskande och undervisande personal" lägst inom båda dessa ämnesområden.

En annan skillnad är att inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap respektive teknik är andelen med meriteringsanställning – det vill säga andelen postdoktorer, biträdande lektorer och forskarassistenter – betydligt högre än inom övriga ämnesområden. Bland meriteringsanställda var 80 procent anställda inom något av dessa tre ämnesområden, där möjligheterna till meritering således är större än inom humaniora och konst respektive samhällsvetenskap.

Ämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin utmärker sig genom att över hälften av alla anställda finns inom gruppen "annan forskande och undervisande personal".

Figur 75. Forskande och undervisande personal (helårspersoner) fördelad på anställningskategori och ämnesområde 2017, procent.

Professorer är den anställningskategori där variationerna mellan olika ämnesområden är minst – andelen varierar mellan 14 procent (inom samhällsvetenskap samt inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin) och 20 procent (inom teknik).

Förändringarna i antalet anställda inom olika anställningskategorier som skett de senaste tio åren varierar mellan ämnesområden. Som vi tidigare konstaterat har antalet professorer ökat med 1 040 helårspersoner jämfört med 2007. Antalet har ökat mest inom samhällsvetenskap, där ökningen var 310 helårspersoner jämfört med 2007 samt i medicin och hälsovetenskap där ökningen var 290 helårspersoner.

Den största ökningen av antalet lektorer under de senaste tio åren har skett inom samhällsvetenskap: från 2 180 till 3 260 helårspersoner. Samhällsvetenskap är samtidigt det ämnesområde där antalet adjunkter har minskat mest: från 2 090 till 1 670 helårspersoner under samma period. Adjunkter har alltså ersatts av lektorer.

Ökningen av annan forskande och undervisande personal med doktorexamen har varit störst inom medicin och hälsovetenskap: från 800 till 1 210 helårspersoner, vilket motsvarar 50 procent. Annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen har ökat mest inom naturvetenskap samt inom medicin och hälsovetenskap: från 860 till 1 240 helårspersoner samt från 810 till 1 150 helårspersoner jämfört med 2007.

Bland meriteringsanställningarna har antalet postdoktorer ökat mest inom naturvetenskap (från 50 till 710 helårspersoner) respektive medicin och hälsovetenskap (från 290 till 880 helårspersoner). Jämfört med 2007 står dessa två ämnesområden tillsammans för drygt 60 procent av den totala ökningen av antalet postdoktorer.

När det gäller de längre meriteringsanställningarna har antalet ökat mest inom medicin och hälsovetenskap, där ökningen var 130 helårspersoner jämfört med 2007. Inom teknik och samhällsvetenskap har antalet längre meriteringsanställningar ökat med 80 respektive knappt 40 helårspersoner jämfört med 2007. Däremot har antalet längre meriteringsanställningar minskat i humaniora och konst,

naturvetenskap och lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. Inom humaniora och konst har antalet minskat mest, närmare 40 helårspersoner jämfört med 2007.

Kvinnor och män bland den forskande och undervisande personalen

Könsfördelningen bland den forskande och undervisande personalen har blivit allt jämnare under den senaste tioårsperioden och denna utveckling fortsatte till viss del även 2017.

Mellan 2016 och 2017 ökade andelen kvinnor med 0,4 procentenheter. Sedan år 2007 har andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen ökat från 41 procent till 45 procent (helårspersoner).

Även om andelen kvinnor ligger inom intervallet 40–60 procent i alla anställningskategorier, professorer undantagna, finns det dock skillnader beroende på anställningskategori. Andelen kvinnor är störst bland adjunkter där 58 procent av de anställda var kvinnor. Lägst andel kvinnor återfanns bland professorer där 28 procent av de anställda var kvinnor 2017.

Ett av målen för forskningspolitiken som presenteras i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) är att jämställdheten ska öka vid svenska lärosäten och det gäller inte minst andelen kvinnor bland professorerna. För att påskynda ökningen av andelen kvinnor bland professorer har regeringen satt nya rekryteringsmål för perioden 2017–2019. Målen är anpassade för respektive lärosäte och har beräknats utifrån det som regeringen bedömer vara rekryteringsunderlaget – nämligen lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer fördelat efter ämnesområde vid respektive lärosäte. Liknande mål har funnits sedan 1997 med ett uppehåll i tre år mellan 2009 och 2011.

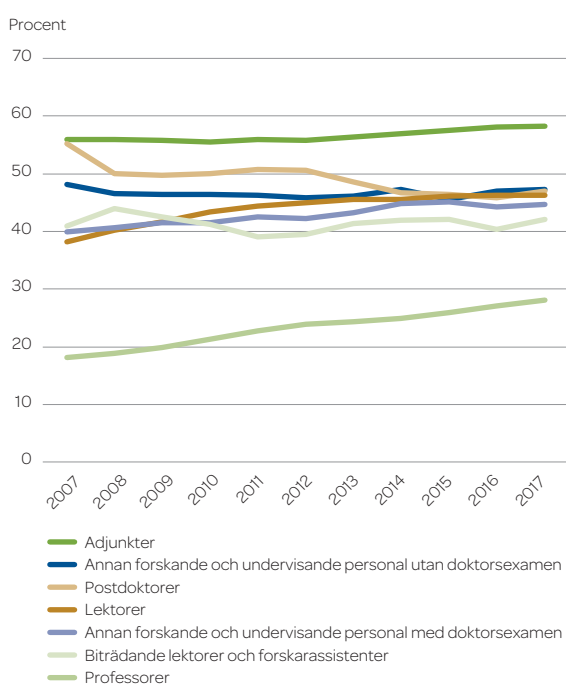
Kvinnorna är fortsättningsvis underrepresenterade bland professorerna, detta trots en kraftig ökning den senaste tioårsperioden. Antalet kvinnor bland professorer har sedan 2007 ökat med 700 helårspersoner, från 740 till 1 440 helårspersoner, vilket motsvarar en ökning på 94 procent. Antalet män bland professorerna har under samma period ökat från 3 340 till 3 680 helårspersoner, vilket motsvarar 10 procent. De senaste åren har

antalet män till och med minskat. Det har medfört att andelen kvinnor har ökat med tio procentenheter sedan 2007.

En jämförelse med övriga Europa, som baseras på uppgifter från databasen ETER för 2014, visar att andelen kvinnor bland professorerna var mindre än en tredjedel i de flesta länderna. De två länder med högst andel kvinnor bland professorerna var Bulgarien och Lettland med drygt 35 procent. I denna jämförelse (från 2014) hamnade Sverige på en tiondeplats med ett genomsnitt på drygt 25 procent kvinnor bland professorerna.

En anställning som lektor föregår vanligtvis en anställning som professor, vilket gör det intressant att jämföra ökningen av andelen kvinnor inom just denna anställningskategori. Sedan 2007 har antalet lektorer ökat betydligt och det är främst kvinnorna som har blivit fler. Det har medfört att andelen kvinnor bland lektorerna har ökat från 38 till 46 procent sedan år 2007, men 2017 skedde ingen ytterligare ökning. Eftersom lektorerna är en relativt stor grupp får ökningen genomslag på könsfördelningen bland det totala antalet lärare och forskare.

Figur 76. Andelen kvinnor i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen (helårspersoner) 2007–2017, procent.

Andelen kvinnor bland personer med meriteringsanställning har varierat under den senaste tioårsperioden, men ökat något sedan 2016. Bland postdoktorerna har andelen kvinnor minskat jämfört med 2007, från 55 procent till 47 procent 2017. Bland biträdande lektorer och forskarassistenter har andelen kvinnor varierat och var 42 procent 2017, en ökning med en dryg procentenhet jämfört med 2007. Om man ser till systemet av karriärvägar inom högskolan, där man går från en meriteringsanställning via ett lektorat till en anställning som professor, så är det en förutsättning att könsfördelningen inom de övriga anställningskategorierna är jämn för att man ska kunna uppnå jämställdhetsmålen för professorer.

Bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal med doktorexamen ökade andelen kvinnor från 40 till 44 procent mellan 2007 och 2017. Bland annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen minskade andelen kvinnor däremot något, från 48 till 47 procent.

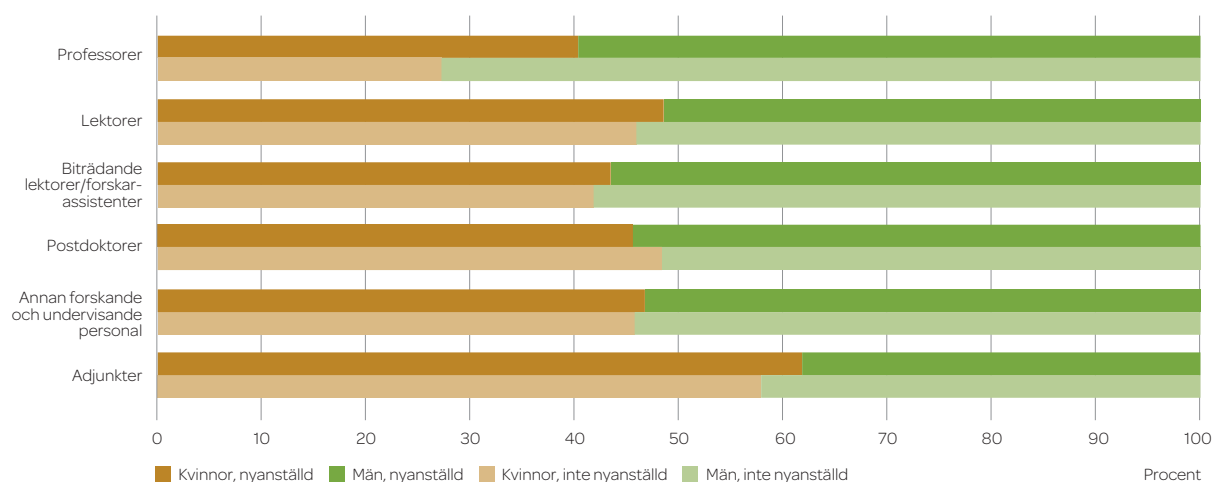
Bland adjunkter, lektorer och professorer syns samma mönster med en ökad andel kvinnor de senaste tio åren. Detta innebär att det blir en allt mer snedfördelad könsfördelning bland adjunkterna – där majoriteten redan är kvinnor.

Andelen kvinnor i personalen varierar också mellan ämnesområden. Lägst var andelen kvinnor 2017 inom ämnesområdena teknik (25 procent) och naturvetenskap (29 procent). Inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst är könsfördelningen bland personalen jämn: 51–52 procent kvinnor. År 2017 var andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen högst inom medicin och hälsovetenskap: 59 procent.

Högre andel kvinnor bland nyanställda än bland tidigare anställda

Andelen kvinnor har som nämnts ökat inom de flesta anställningskategorier under en längre period och mycket tyder på att denna utveckling kommer att fortsätta. I de flesta anställningskategorier var andelen kvinnor bland

Figur 77. Andel kvinnor och män bland nyanställda respektive tidigare anställda (helårspersoner) inom olika anställningskategorier 2017, procent.

nyanställda 2017 större än bland redan anställd personal.

Termen "nyanställd" innebär här att en person anställdes vid ett lärosäte 2017 inom en anställningskategori som den personen inte hade tillhört under perioden 2007–2016. I denna jämförelse delas inte kategorin annan forskande och undervisande personal upp beroende på huruvida de anställda har doktorexamen eller inte.

Tydligast är skillnaden bland professorerna där andelen kvinnor bland nyanställda var 40 procent – jämfört med 27 procent bland dem som redan var professorer. Andelen kvinnor bland nyanställda professorer har ökat sedan 2013 och har de senaste två åren legat inom intervallet 40–60 procent.

I övriga kategorier, där andelen kvinnor är större än bland professorer, är skillnaderna mellan nyanställd och befintlig personal inte lika påtagliga, mellan en och fyra procentenheter.

Totalt var majoriteten av nyanställda i alla anställningskategorier män 2017, med undantag för kategorin adjunkter där 62 procent av de nyanställda var kvinnor.

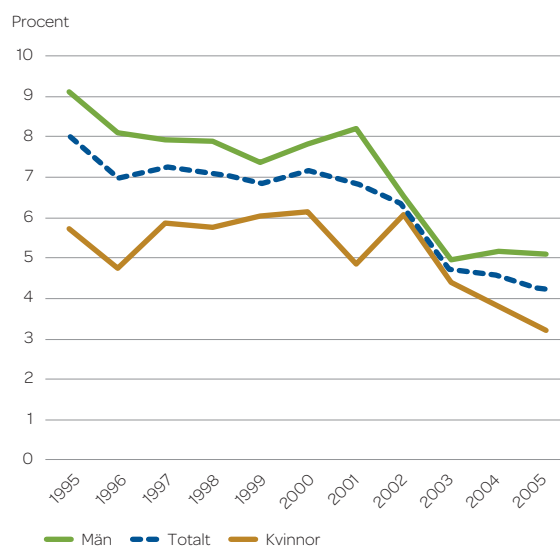
Minskad andel som blir professorer inom tolv år efter doktorexamen

Ett annat sätt att följa upp jämställdheten är att studera i vilken utsträckning doktorsexaminerade kvinnor respektive män blivit professorer inom tolv år. Uppföljningstiden tolv år har vi

valt eftersom det är en rimlig tid utifrån kraven på meritering för att bli professor. Andelen doktorsexaminerade som blir professorer inom tolv år har minskat från 8 procent av alla doktorsexaminerade 1995 till 4 procent av alla doktorsexaminerade 2005, vilket kan tyda på att konkurrensen om anställningarna har ökat.

Doktorsexaminerade män blir i större utsträckning än kvinnor professorer inom tolv år efter examen. Av doktorsexaminerade män 1995 blev 9 procent professorer inom tolv år, medan motsvarande andel bland kvinnorna var 6 procent. Skillnaderna mellan könen har dock minskat något över tid.

Figur 78. Andelen kvinnor respektive män som blivit professorer tolv år efter avlagd doktorexamen. Examensår 1995–2005.

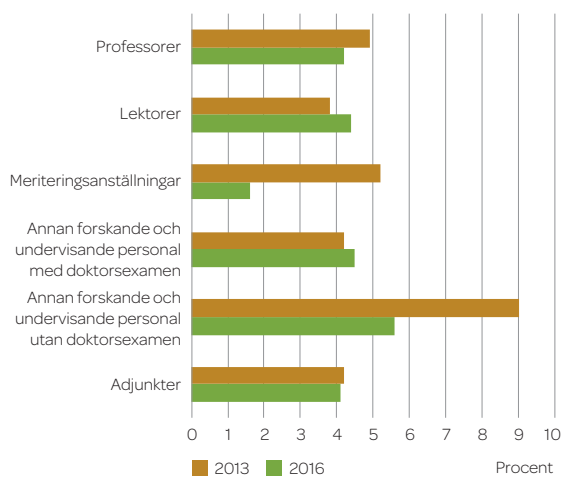

Av dem som examinerades 2005 hade 5 procent av männen en anställning som professor inom tolv år, medan motsvarande andel för kvinnor var 3 procent. Av doktorsexaminerade 2002–2003 hade ungefär samma andel av kvinnorna som männen fått en anställning som professor tolv år senare. Sammanfattningsvis har andelen män som blivit professorer inom tolv år efter avlagd doktorsexamen varit större än andelen kvinnor varje år.

Lönedifferensen mellan män och kvinnor har minskat

Könsskillnader kan också yttra sig i lönedifferenser mellan män och kvinnor. Mellan 2013 och 2016 har skillnaden minskat i flera anställningskategorier. Minskningen är störst bland meriteringsanställningarna samt bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen. Däremot har lönedifferensen mellan kvinnor och män ökat något bland lektorer samt annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen.

Figur 79. Lönedifferens mellan män och kvinnor 2013 respektive 2016 per anställningskategori, procent.

Män hade högre medellön än kvinnor i alla anställningskategorier 2016. På totalnivå var löneskillnaden i genomsnitt 4,2–4,5 procent i de flesta anställningskategorierna. Bland meriteringsanställda var dock skillnaden mindre, 1,6 procent, och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var löneskillnaden större, 5,6 procent.

MEDELLÖNER

Statistik om löner presenteras ofta i form av medellöner. Medellönen är summan av alla löner i den utvalda gruppen dividerat med antalet personer i gruppen.

Enligt centrala löneavtal inom staten ska lönen vara både individuell och differentierad. Lönen ska sättas enligt några grundläggande faktorer: ansvar, arbetsuppgifternas svårighetsgrad samt skicklighet och resultat.

Statistiken om löner bygger dels på Statistiska centralbyråns (SCB:s) register för personal vid universitet och högskolor, dels på den årliga lönestrukturstatistiken.

Uppgifterna omfattar endast statliga lärosäten. I statistiken har löner för deltidsanställda uppräknats till heltidslöner.

Utöver att lönerna varierar mellan anställningskategorier och kön finns det variationer mellan olika ämnesområden. Gemensamt var att män hade högre löner än kvinnor inom alla ämnesområden.

Andra faktorer som dock inte redovisas här, men som kan ha betydelse för medellönerna är bland annat ålder och antal år i yrket. Dessutom kan medellönerna variera mellan lärosäten och på en mer finfördelad ämnesnivå.

Närmare uppgifter om medellöner för forskande och undervisande personal per anställningskategori, ämnesområde och kön finns i tabell 7 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

Oförändrad andel tidsbegränsade anställningar

Tidsbegränsade anställningar är relativt vanliga i högskolan. Detta beror delvis på att flera av anställningarna ska vara tidsbegränsade enligt högskoleförordning och kollektivavtal, exempelvis meriteringsanställningar som är tidsbegränsade. Det finns även adjungerad personal som har sin huvudsakliga verksamhet utanför högskolan men arbetar deltid vid ett lärosäte. De bidrar bland annat till kunskapsöverföring mellan olika sektorer och verksamheter. Bland professorer finns, vid sidan av adjungerade professorer, även gästprofessorer som under viss tid anställs som professorer vid ett universitet eller en högskola.

Att lärosätena har både adjungerad personal och gästprofessorer är en form av samverkan med det omgivande samhället. En tidsbegränsad anställning i högskolan behöver med andra ord inte per automatik innebära en utsatt position på arbetsmarknaden. Men framför allt inom anställningskategorin annan forskande och undervisande personal finns en hög andel tidsbegränsade anställningar som inte kan förklaras av högskolans regelverk.

Ur ett individuellt perspektiv kan tidsbegränsade anställningar leda till otrygghet, svårigheter att ta lån samt svårigheter att planera sitt liv och sin tid. I den senaste forskningspolitiska propositionen bedömer regeringen att visstidsanställningarna i högskolan bör minska.

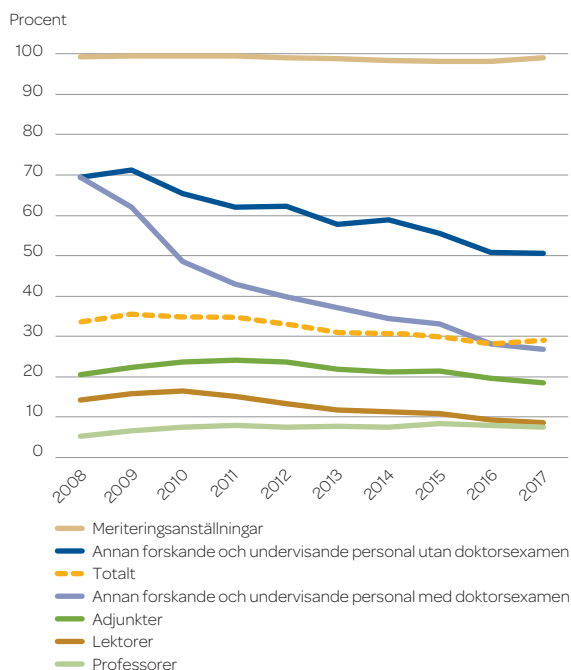
Bland den forskande och undervisande personalen hade 29 procent en tidsbegränsad anställning år 2017 (räknat som helårspersoner). Andelen har ökat med en knapp procentenhet jämfört med 2016, vilket delvis kan förklaras av att antalet meriteringsanställda ökat. Under de tio år som utvecklingen kan

följas har däremot tidsbegränsade anställningar blivit ovanligare totalt sett – andelen har minskat med fem procentenheter jämfört med 2008. Utvecklingen skiljer sig dock mellan olika anställningskategorier. Andelen med tidsbegränsad anställning har minskat betydligt för anställda inom kategorin annan forskande och undervisande personal. Bland dem med doktorsexamen har andelen minskat från 70 till 27 procent mellan 2008 och 2017. Bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen har andelen tidsbegränsade anställningar också minskat, men inte lika mycket: från 69 procent 2008 till 51 procent 2017. Förändringarna är däremot mindre i kategorier där andelen med tidsbegränsade anställningar redan var relativt låg, det vill säga för professorer, lektorer och adjunkter. Inom dessa kategorier ingår gästprofessorer och adjungerade anställda, vilka alltså är tidsbegränsade enligt regelverket.

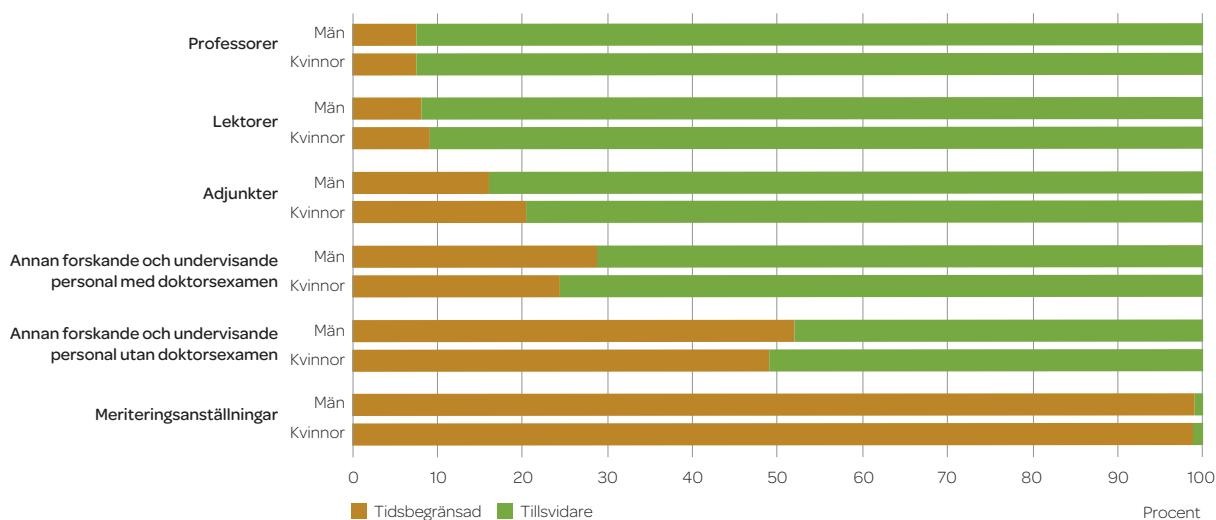
Det finns inga stora skillnader mellan könen när det gäller andelen med tidsbegränsad anställning i den forskande och undervisande personalen totalt sett. Andelen kvinnor med en tidsbegränsad anställning var 29 procent, medan motsvarande andel bland männen var 28 procent. Skillnaden mellan könen har minskat jämfört med tidigare år: 2008 hade 38 procent av kvinnorna en tidsbegränsad anställning och motsvarande andel bland männen var 30 procent. Bland kvinnorna har andelen med en tidsbegränsad anställning sålunda minskat med 9 procentenheter sedan 2008, medan motsvarande minskning var 2 procentenheter för männen.

Skillnaderna mellan andelen kvinnor respektive män med tidsbegränsad anställning inom olika anställningskategorier är generellt små. I anställningskategorierna adjunkter och lektorer var det något vanligare att kvinnorna hade en tidsbegränsad anställning. I anställningskategorin annan forskande och undervisande personal med eller utan doktorsexamen var däremot andelen män med en tidsbegränsad anställning något högre än andelen kvinnor. Bland professorer och meriteringsanställda var andelen tidsbegränsade anställningar densamma för kvinnor och män.

Figur 80. Andel med tidsbegränsad anställning bland den forskande och undervisande personalen (helårspersoner) under perioden 2008–2017, per anställningskategori, procent.

Figur 81. Andel kvinnor respektive män i olika anställningskategorier (helårspersoner) med tidsbegränsad respektive tillvidareanställning 2017, procent.

Andelen anställda med tidsbegränsad anställning varierar också mellan lärosätena. Andelen är hög vid de konstnärliga högskolorna, med undantag av Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. En förklaring till den höga andelen tidsbegränsade anställningar vid konstnärliga högskolor är en särskild reglering i högskoleförordningen som avser tidsbegränsade anställningar för lärare inom konstnärlig verksamhet.

Andelen tidsbegränsade anställningar vid respektive lärosäte påverkas också av personalsammansättningen vid lärosätet, exempelvis i vilken utsträckning meriteringsanställningar förekommer. Till exempel är andelen med meriteringsanställning relativt hög vid Karolinska institutet, vilket gör att en relativt stor andel av personalen har en tidsbegränsad anställning. För mer information om detta, se tabell 6 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

Samverkan genom adjungerad personal

Adjungerade anställda har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan och är deltidsanställda vid ett lärosäte. Adjungerade anställda utgör således en form av samverkan med det omgivande samhället. Den adjungerade personalen vid universitet och högskolor 2017 uppgick till cirka 1 510 individer. Som helårspersoner räknat uppgick antalet till cirka 380 helårspersoner. Detta innebär att antalet adjungerade inom högskolan var i princip oförändrat jämfört med 2016.

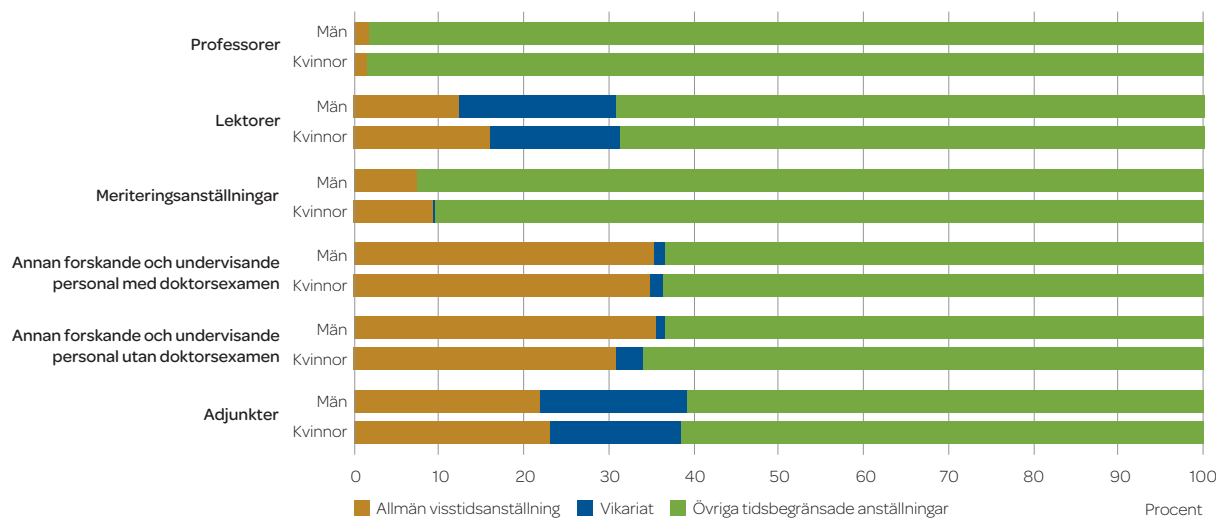
Den adjungerade personalen 2017 bestod liksom tidigare år till största delen av professorer, 35 procent. Adjunkter utgjorde 33 procent av den adjungerade personalen, lektorer utgjorde 23 procent och annan forskande och undervisande personal utgjorde 8 procent.

Nästan hälften av den adjungerade personalen, 48 procent, var verksam inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Inom samhällsvetenskap fanns 18 procent av de adjungerade anställda, inom teknik 17 procent och inom naturvetenskap 10 procent. Av den adjungerade personalen var 6 procent verksamma inom humaniora och konst och 1 procent inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin.

Tidsbegränsade anställningar som baseras på lagen om anställningsskydd

Grunden för tidsbegränsade anställningar varierar mellan anställningskategorierna. Medan många tidsbegränsade anställningar har sin förklaring i högskolans särskilda reglering förekommer därutöver tidsbegränsade anställningar som baseras på lagen om anställningsskydd i högskolan. Lagen om anställningsskydd möjliggör tidsbegränsade anställningar i form av bland annat allmänna visstidsanställningar och vikariat. Andelen sådana anställningar varierar beroende på anställningskategori.

Figur 82. Andel kvinnor respektive män (helårspersoner) med tidsbegränsad anställning fördelade på allmänna visstidsanställningar, vikariat och övriga tidsbegränsade anställningar som huvudsakligen baseras på högskolans särskilda reglering per anställningskategori, procent.

Allmänna visstidsanställningar är vanligast i anställningskategorin annan forskande och undervisande personal där dessa utgör över 30 procent av alla tidsbegränsade anställningar. Bland adjunkterna är drygt 20 procent av de tidsbegränsade anställningarna allmänna visstidsanställningar och bland lektorerna utgör allmänna visstidsanställningar närmare 15 procent. Däremot är allmänna visstidsanställningar ovanliga bland professorer och meriteringsanställningar eftersom tidsbegränsade anställningar i dessa anställningskategorier vanligen baseras på högskolans särskilda reglering i högskoleförordning och kollektivavtal.

Vikariat är vanligast bland tidsbegränsat anställda adjunkter och lektorer där andelen överstiger 15 procent bland både kvinnor och män, men förekommer inte alls bland professorer och meriteringsanställda. Några större könsskillnader när det gäller andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat i olika anställningskategorier finns inte.

Utländsk bakgrund bland den forskande och undervisande personalen

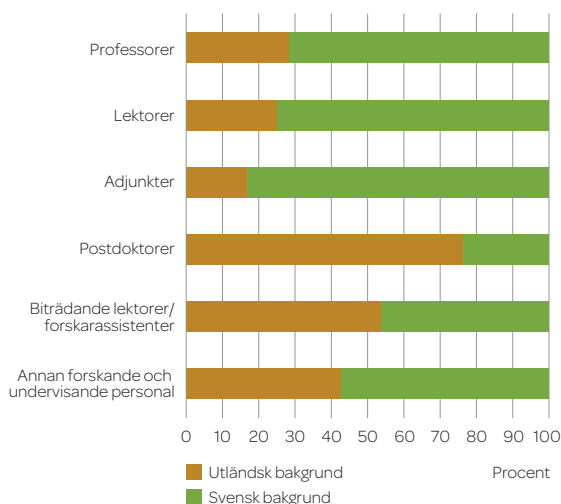
Precis som samhället i stort påverkas högskolesektorn allt mer av en ökad internationalisering och global rekrytering. Begreppet "utländsk bakgrund" innebär här att personen antingen

är född utrikes eller född inrikes med två utrikesfödda föräldrar.

Bland den forskande och undervisande personalen var andelen med utländsk bakgrund 34 procent 2017. Detta är en ökning med två procentenheter jämfört med 2016. Majoriteten av de anställda med utländsk bakgrund är själva utrikes födda, och totalt uppgår andelen utrikes födda av högskolans forskande och undervisande personal till 31 procent. I personalen med utländsk bakgrund ingår också utländska gästforskare, det vill säga personer som kommit till Sverige i syfte att arbeta vid ett svenskt lärosäte. Notera att denna definition av utländsk bakgrund är vidare än den definition som används för såväl studenter och doktorander som i befolkningen, och även inkluderar anställda som inte är folkbokförda. Andelen anställda bland högskolans lärare och forskare med utländsk bakgrund är större än motsvarande andel i Sveriges befolkning, som 2017 var 24 procent.

Andelen anställda med utländsk bakgrund är störst bland postdoktorer, 76 procent, vilket innebär en ökning med fyra procentenheter sedan 2016. Den höga andelen kan förklaras av att vissa anställningar som postdoktor är särskilt avsedda för utländska forskare. Bland biträdande lektorer och forskarasistenter är andelen med utländsk bakgrund 54 procent, en ökning med tre procentenheter sedan 2016.

Figur 83. Andelen anställda (helårspersoner) med utländsk bakgrund i olika anställningskategorier 2017, procent.

Inom kategorin annan forskande och undervisande personal är också andelen personer med utländsk bakgrund förhållandevis hög, 43 procent. Inom övriga kategorier av forskande och undervisande anställda är andelen betydligt lägre och allra lägst är den bland adjunkter: 17 procent.

Andelen anställda med utländsk bakgrund varierar även mellan ämnesområden. Under 2017 var andelen störst inom naturvetenskap (47 procent) följt av teknik (39 procent) samt medicin och hälsovetenskap (35 procent). Samhällsvetenskap är det ämnesområde som hade lägst andel anställda med utländsk bakgrund (23 procent). Andelen anställda med utländsk bakgrund var större vid de fackinriktade universiteten – Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola – än vid övriga lärosäten.

Andelen forskande och undervisande personal med utländsk bakgrund har ökat successivt sedan 2012 då andelen uppgick till 27 procent. Ökningen gäller för både män och kvinnor.

Personal med andra än forskande och undervisande uppgifter

Antalet anställda vid universitet och högskolor med andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning uppgick 2017 till 20 780 helårspersoner, vilket innebär en minskning med 2 procent sedan 2016. Jämfört med 2007 har antalet ökat med 1 780 helårspersoner, vilket motsvarar 9 procent.

ANSTÄLLNINGSKATEGORIER FÖR PERSONAL MED ANDRA ÄN FORSKANDE OCH UNDERVISANDE ARBETSUPPGIFTER

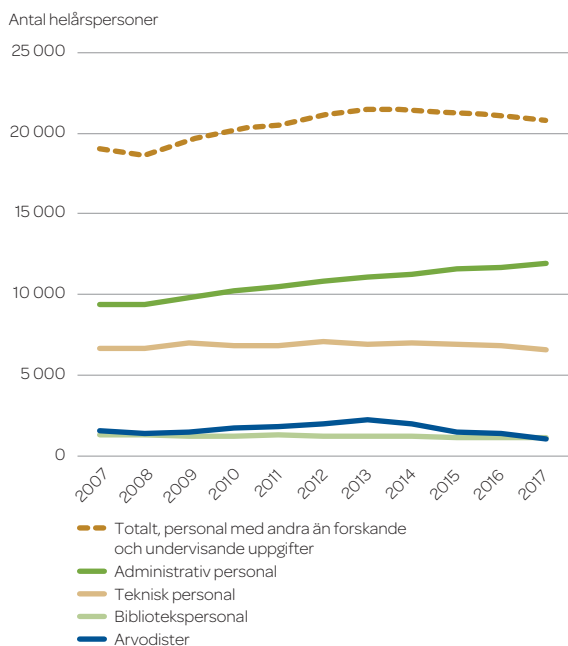
Anställda inom högskolan med andra än forskande och undervisande arbetsuppgifter indelas i fyra huvudsakliga anställningskategorier: administrativ personal, teknisk personal, bibliotekspersonal och arvodister.

Inom administrativ personal finns en stor bredd av tjänstebenämningar. Många av de anställda arbetar med administration och stöd till utbildning och forskning, men inom denna kategori ingår också projektledare, anställda vid personalavdelningarna samt arbete med intern och extern kommunikation med mera. Inom kategorin "teknisk personal" finns bland andra projektledare och forskningsingenjörer, men också anställda inom bland annat it, intendentur och lokalvård. Inom bibliotekspersonalen finns bland annat bibliotekarier, bibliometriker och studiehandledare. Arvodister utför kortare uppdrag exempelvis som tentamensvakter, men kan även vara gästföreläsare eller arbeta inom administration.

Majoriteten av de anställda med andra än forskande och undervisande uppgifter är administrativ personal. Drygt 11 950 helårspersoner, eller 58 procent, tillhörde denna kategori 2017. Den näst största gruppen var den tekniska personalen som 2017 uppgick till 6 620 helårspersoner eller 32 procent. Bland personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter ingår också bibliotekspersonal samt arvodister, vilka uppgick till 1 170 respektive 1 030 helårspersoner.

Det är endast den administrativa personalen som har ökat i omfattning sedan 2007, antalet har ökat med 27 procent. Denna ökning mot-

Figur 84. Antalet anställda med andra än forskande och undervisande uppgifter vid universitet och högskolor under perioden 2007–2017, helårspersoner.

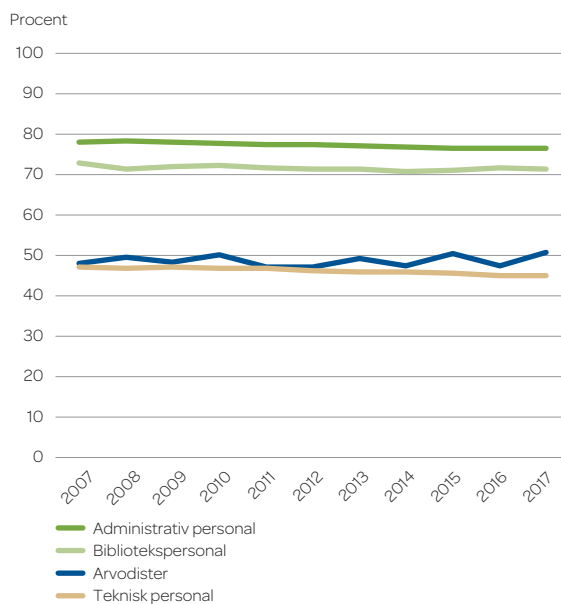
svarar den bland forskande och undervisande personal, som också ökat med 27 procent under samma tidsperiod. De senaste tio åren har den tekniska personalen legat på en relativt oförändrad nivå, medan bibliotekspersonalen och arvodisterna har minskat med 160 respektive 570 helårspersoner.

Bland personalen med andra än forskande och undervisande arbetsuppgifter var 65 procent kvinnor 2017. Störst är könsskillnaderna bland administrativ personal och bibliotekspersonal, där andelen kvinnor uppgick till 77 respektive 71 procent. Inom den tekniska personalen var andelen män något högre än andelen kvinnor: 55 procent av de anställda var män. Bland arvodisterna har könsfördelningen varierat omkring 50 procent sedan 2007. Könsfördelningen bland administrativ personal, teknisk personal och bibliotekspersonal har i stort sett varit oförändrad sedan 2007.

Tillsvidareanställningar vanligast bland personal med andra än forskande och undervisande uppgifter

Bland personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter har den absoluta

Figur 85. Andelen kvinnor bland personal med andra än forskande och undervisande uppgifter (helårspersoner) under perioden 2007–2017, procent.

merparten en tillsvidareanställning. Endast 16 procent hade en tidsbegränsad anställning 2017. Undantaget är arvodister där alla var tidsbegränsat anställda, vilket följer av anställningens natur. Bland den administrativa personalen var andelen tidsbegränsat anställda 13 procent 2017, bland den tekniska personalen 12 procent och inom bibliotekspersonalen sju procent. Totalt inom personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter har andelen tidsbegränsat anställda minskat med 10 procent sedan 2016. Inom den administrativa personalen ökade dock antalet tidsbegränsat anställda med 2 procent, medan andelen bland de övriga kategorierna minskade.

Under de tio år som utvecklingen kan följas har tidsbegränsade anställningar blivit ovanligare – andelen har minskat med fem procentenheter sedan 2008. Minskningen är störst inom den tekniska personalen där antalet anställda med tidsbegränsad anställning minskat med 38 procent. Andelen tidsbegränsat anställd bibliotekspersonal har varit relativt konstant. Bland den administrativa personalen har däremot andelen tidsbegränsat anställda ökat med 11 procent sedan 2008. Liksom bland forskande och undervisande anställda går dock

utvecklingen mot en högre andel tillsvidareanställningar inom dessa kategorier. En större andel män än kvinnor bland denna personal hade 2017 en tidsbegränsad anställning: 18 respektive 16 procent. Andelen tidsbegränsat anställda män var större i både den administrativa personalen och bibliotekspersonalen. Inom den tekniska personalen var dock andelen kvinnor med tidsbegränsad anställning något högre än andelen män: 13 procent respektive 11 procent.